

GRØNLAND, DANMARK OG
SUVERÆNITET

SAMFUNDSFAG A/B

LÆRERVEJLEDNING

INDHOLD

INTRODUKTION TIL LÆRERVEJLEDNINGEN.....	4
Formål og kernestof.....	4
Grønland i fokus.....	4
Undervisningsforløbets opbygning.....	5
Ressourcerummet.....	5
Forudgående moduler.....	5
MODUL 1: RELATIONEN GRØNLAND-DANMARK.....	6
Arbejdsspørgsmål.....	6
Teori.....	6
Lektie.....	6
Materiale til modulet.....	7
Forslag til modulets forløb.....	7
MODUL 2: GRØNLANDS SUVERÆNITET?.....	8
Arbejdsspørgsmål.....	8
Teori.....	8
Lektie.....	8
Materiale til modulet.....	8
Forslag til modulets forløb.....	8
MODUL 3: DEBAT - URAN I GRØNLAND.....	10
Arbejdsspørgsmål.....	10
Teori.....	10
Lektie.....	10

Materiale til modulet.....	10
Forslag til Modulets forløb.....	10
LITTERATURLISTE.....	12
Artikler.....	12
Pdf'er.....	12
Links.....	13
Bøger.....	13
Produceret af Operation Dagsværk.....	13

INTRODUKTION TIL **LÆRERVEJLEDNINGEN**

Kære lærer.

Du sidder med Operation Dagsværks undervisningsmateriale om Grønland, Danmark og suverænitet. Dette materiale er produceret af Operation Dagsværk som en del af årets oplysningskampagne. I 2018 samler eleverne på ungdomsuddannelserne ind til et projekt til fordel for unge i Grønland. Der er blevet produceret seks undervisningsmaterialer der ser nærmere på Grønland med forskellige faglige vinkler, i fagene dansk, naturgeografi, historie, psykologi og samfundsfag. Ved at inddrage dette undervisningsmateriale, kan du bidrage til at eleverne tager del i et nyt dansk-grønlandsk kapitel samt at de kan træffe et oplyst valg om deres deltagelse på Dagsværkdagen d. 7. november 2018.

Denne lærervejledning giver dig øvelser, materialer, inspiration eller hele den færdige pakke til et undervisningsforløb i samfundsfag. Lærervejledningen er bygget op som en forløbsplan. Læs mere herunder om det kernestof, som materialet dækker, og hvor du kan finde de øvrige materialer, der er henvist til i lærervejledningen.

FORMÅL OG KERNESTOF

Formålet med undervisningsforløbet er, at eleverne får et indblik i den komplekse politiske situation, som Grønland og Danmark befinder sig i. De vil forstå suverænitet som begreb og bruge det som indgangsvinkel til relationen Grønland-Danmark. Desuden skal de prøve kræfter med at argumentere for en holdning i debatten om udvinding af uran i Grønland.

Forløbet kan passe til kernestofområdet "mål og muligheder i Danmarks udenrigspolitik" på A-niveau, men kan tilpasses til B-niveau. Vil man styrke det udenrigspolitiske perspektiv kan der inddrages yderligere teori i forløbet og flere forskellige fokus, som fx. Danmarks rolle i Arktis. Forløbet skal i høj grad ses som en case, der kan kobles på et længere forløb om fx. udenrigspolitik.

GRØNLAND I FOKUS

Grønland som case er interessant rent samfundsfagligt, fordi det er en del af Rigsfællesskabet, og derfor stadig får en del af sin politik fra København - på trods af selvstyret. I dette undervisningsmateriale forholder eleverne sig til dette ved at undersøge suverænitet i en grønlandsk sammenhæng. Desuden ser de på hvordan og hvorfor Grønland kan befinde sig i krydsfeltet mellem indenrigs- og udenrigspolitik, som det for eksempel kommer til udtryk i debatten om udvinding af uran i slutningen af dette undervisningsforløb.

UNDERVISNINGSFORLØBETS **OPBYGNING**

Forløbet består af tre moduler af 90 minutter. Hvert modul tager udgangspunkt i begrebet suverænitet og relevant materiale om Grønland. Undervisningsmaterialet er til A-niveau, men kan tilpasses et B-niveau. Rækkefølgen på modulerne supplerer hinanden i forhold til viden, materiale og tema. Undervisningsforløbet er opbygget således, at hvert modul har en introduktion, hvor formålet med modulet er beskrevet. Derefter er der opsat nogle arbejdsspørgsmål, som forklarer hvilke tematikker, eleverne får kendskab til med modulets materiale, teori og øvelser.

RESSOURCERUMMET

I ressource rummet på Operation Dagsværks hjemmeside (od.dk) kan du finde og downloade de dokumenter, som passer til de enkelte moduler. Selvom materialerne er henvendt til dette undervisningsforløb, kan de sagtens blive brugt eksternt i anden undervisning. I ressource rummet findes ligeledes supplerende materiale til hvert modul i form af links til videoer, som er frit tilgængelige på nettet.

FORUDGÅENDE **MODULER**

Som nævnt skal dette undervisningsforløb i høj grad ses som en case, der med fordel kan kobles på et andet forløb, om fx. udenrigspolitik, eller vinkles til noget andet. Desuden kan der føjes mere teori til forløbet, hvis læreren skønner det relevant. Dog kræves der ingen forforståelse fra elevernes side for at kunne deltage i- og forstå modulerne.

MODUL 1: RELATIONEN GRØNLAND-DANMARK

Formålet med dette modul er, at eleverne bliver introduceret til forholdet mellem Grønland og Danmark, i et historisk og nutidigt perspektiv. Dernæst bliver eleverne indført i suveræniteten gennem en faglig tekst, og skal bruge begrebet i en analyse for konkret at se, hvordan suveræniteten kommer til udtryk. Derudover skal de diskutere begrebet for at sætte deres egen holdning i spil.

ARBEJDSSPØRGSMÅL

1. Hvad tænker du om Grønland og Danmarks relation?
2. Hvordan er Danmark og Grønlands forhold i dag?
3. Hvilke holdninger er der til relationen mellem Grønland og Danmark?
4. Hvad mener hhv. grønlændere og danskere, og hvorfor?
5. Hvordan og på hvilke konkrete områder kommer Grønlands suverænitet i spil?
6. Hvilken relation til den danske stat og danske myndigheder skabes i paragrafferne?
7. I hvilke sammenhænge har danske myndigheder suverænitet?
8. Hvordan stilles Grønland rent økonomisk i selvstyreloven?
9. Hvad kan det betyde helt konkret for en stat at være suveræn?
10. Bør en stat altid være suveræn?
11. Hvad betyder det for Grønland, ift. suverænitet, at de ikke har deres egen stat?

TEORI

Præsentation af suverænitet som begreb

LEKTIE

- Til modulet har eleverne læst tidslinjen på linket igennem. Den findes ved at klikke på "Grønlands historie" i venstre side på hjemmesiden, og derefter køre musen over årstallene for at få fakta. [//www.dagensgronland.dk/](http://www.dagensgronland.dk/)
- Til modulet har eleven set Rigsfællesskabets Historie afsnit 6. De skal kun se fra 14:30-19:07 og 25-28:42 og besvare arbejdsopgaver 4 til 6. Der er et link til afsnittet i ressourcerummet.

MATERIALE TIL MODULET

- Teksten “Grønland og Danmarks politiske forhold”, der ligger som en pdf i ressourcerummet.
- Det er essentielt, at der foreligger en faglig tekst om begrebet suverænitet til eleverne. Det kan være en halv side fra et opslagsværk, en faktaboks eller lignende. Den skal helst ikke være taget ud af et narrativ, eller stå i en historisk kontekst, for så bliver den svær at bruge i dette forløb. Læreren kan selv finde en tekst, der passer til klassens niveau, eller bruge teksten “Sovereignty” (Ressourcerummet).

FORSLAG TIL MODULETS FORLØB

- 1) Eleverne snakker med deres sidemakker ud fra arbejdsspørgsmål 1 for at få dem til at reflektere over forholdet. De kommer til at lave en lignende øvelse som slutning på forløbet for at reflektere over egen læring. (5 min)
- 2) Tavlegennemgang af lektionen: Alle elever går op og skriver en læring fra Rigsfællesskabets Historie på tavlen. Evt. kan tavlen være delt i tre kolonner, én til hvert spørgsmål. Læreren samler kort op, når alle har skrevet en læring. Læreren skal helst slutte opsamlingen med en overgang til suverænitet, så eleverne kan se meningen med det, de skal lave i punkt 3. (10-15 min)
- 3) Eleverne deles op i par og får udleveret den faglige tekst om suverænitet som de skal læse, med det formål at forstå og definere hvad suverænitet er. Når de har læst snakker de med deres partner om, hvad suverænitet er. De skriver deres definition ned. Herefter samles op i plenum af læreren ved tavlen, så klassen kommer frem til en fælles definition af suverænitet - helst en til to letforståelige sætninger, som alle elever skriver ned til brug i resten af forløbet. Læreren skal selvfølgelig sikre, at det er en definition der giver mening. (20 min)
- 4) Eleverne får udleveret dokumentet “Grønland og Danmarks politiske forhold” og læser det igennem individuelt. Herefter kan de arbejde individuelt eller i par, med det afsnit, der hedder “Uddrag af Selvstyreloven”. Det er en lovtekst, som de skal analysere ud fra arbejdsspørgsmål 5 til 8. Herefter præsenterer de deres analyse for en anden elev/et andet par. Det er altså kriteriet for deres analyse, at de skal have forstået teksten godt nok til at kunne videreformidle den. (30 min)
- 5) Fælles diskussion: Enten i plenum med læreren eller i tre store grupper diskuterer eleverne suverænitet ud fra deres egen holdning til det. De skal både se på det i den grønlandske kontekst, og på et mere generelt niveau. De kan fx. gøre det ud fra arbejdsspørgsmål 9 til 11, eller andre spørgsmål fra læreren. (20 min)

MODUL 2: GRØNLANDS **SUVERÆNITET?**

Formålet med dette modul er, at eleverne kobler suverænitetsbegrebet til virkeligheden. Det sker dels ved at bruge det på de udtalelser der kommer i en video med tidligere selvstyreformand Aleqa Hammond, og dels ved at bruge det i forberedelsen til debatten i modul 3.

ARBEJDS**SPØRGSMÅL**

1. Hvad siger Aleqa Hammond om Grønlands suverænitet og hvorfor?
2. Hvad siger Aleqa Hammond om relationen til Danmark, nu og i fremtiden?
3. Hvad bliver der sagt om Grønlands økonomiske situation og suverænitet på området?
4. Hvad bliver der sagt om Grønlands undergrund?

TEORI

Suverænitetsbegreb

LEKTIE

- Til modulet har eleverne set Aleqa Hammond og Martin Breum - Den Sorte Diamant. De skal kun se fra 0-09:11 og fra 26:11-30:33 og tage noter til arbejds spørgsmål 1-4. Der er link til videoen i ressourcerummet.

MATERIALE TIL **MODULET**

- Dokumentet "Alle interessepakker". Det ligger som pdf i ressourcerummet.

FORSLAG TIL **MODULETS FORLØB**

- 1) Tavlegennemgang af lektien: Der samles op på tavlen, især med fokus på suverænitet og hvordan det kommer i spil. Evt. kan man kort afklare forholdet mellem selvstændighed og suverænitet, hvis der er behov for det, men det skal ikke være fokus. (10-15 min)
- 2) Eleverne deles op i fem grupper, så hver gruppe repræsenterer et af følgende partier: Socialdemokratiet, Enhedslisten, Venstre, Inuit Ataqatigiit (IA) og Siumut. Hvert parti/hver gruppe får udleveret deres respektive interessepakke fra dokumentet "Alle interessepakker". De skal kigge deres interessepakke igennem og ud fra materialet i den skal de forberede en tale af cirka to minutters varighed. Talen skal præsentere den holdning de repræsenterer, samt to-tre

hovedargumenter for, hvorfor de mener som de gør. De skal også overveje suverænitetsbegrebet i denne sammenhæng og bruge det hvor det giver mening i talen. De kan bruge alle de tekster de har fået udleveret i forløbet, og selv finde yderligere informationer hvis de ønsker det. Disse opgaver er også formuleret helt konkret i selve interessepakkerne.

- 3) Eleverne har resten af modulet til at sætte sig ind i den holdning de skal repræsentere og skrive talen, så de er klar til at holde den, og skulle repræsentere deres parti i debatten i næste modul. (70 min)

MODUL 3: DEBAT - URAN I GRØNLAND

Formålet med dette modul er, at eleverne bruger og forstår suverænitetsspørgsmålet i praksis, samt at de forholder sig til en situation, hvor to landes ansvarsområder overlapper og interesser kan komme i klemme, til trods for en tydelig fordeling af ansvarsområder på papiret. Ideen er, at eleverne ud fra den viden de har fået, og den forberedelse de har gjort sig, skal debattere som deres givne parti, og argumentere for deres holdning til udvinding af uran i Grønland.

ARBEJDSSPØRGSMÅL

1. Hvad synes du om den holdning du har repræsenteret? Er du enig?
2. Hvad er din holdning til hvorvidt Grønland skal udvinde uran?
3. Hvad tænker du om Grønland og Danmarks relation?

TEORI

Suverænitets som begreb

LEKTIE

- Eleverne har forberedt talen der præsenterer deres partis holdning og er indforstået med den holdning de skal repræsentere, så de er klar til at indgå i debatten.

MATERIALE TIL MODULET

- Dokumentet "Alle interessepakker", der ligger som en pdf i ressource rummet.

FORSLAG TIL MODULETS FORLØB

- 1) Eleverne får fem minutter til at forberede sig i deres grupper så de er klar. (5 min)
- 2) Debatten begynder og foregår således: (70 min)
 - Klassen sidder i hestesko, og sidder sammen i deres respektive grupper, med skilte på bordene der viser hvilket parti de repræsenterer
 - Læreren er ordstyrer og præsenterer formålet med debatten: at de skal komme frem til en beslutning omkring hvorvidt - og i så fald hvordan - Grønland skal udvinde og eksportere uran, samt at det er centralt også at anvende og overveje suverænitetsbegrebet i denne sammenhæng. Læreren gør det klart, at der skal findes et løsningsforslag før debatten kan slutte. Desuden skal læreren gøre det klart, at man gerne må snakke sammen indbyrdes i partiet,

eller skrive en besked til et andet parti, som læreren så afleverer til det respektive parti, hvis man vil diskutere noget "under bordet".

- Hver gruppe får to minutter til at holde den tale, de forberedte i modul 2.
 - Debatten er i gang, og partierne må diskutere med hinanden så meget de vil. Hvis eleverne har svært ved at komme i gang, kan læreren spørge til et bestemt parti, eller på anden måde prøve at få debatten til at køre. Læreren skal også sørge for, at suverænitetsbegrebet bruges i debatten.
 - Sluttelig skal minimum et flertal af partierne sammen fremlægge et løsningsforslag for ordstyreren, der skal godkende løsningsforslaget og erklære debatten for lukket.
- 3) Opsamling: Som afslutning på modulet snakker eleverne med deres sidemakkere om arbejdsspørgsmål 1 til 3. Der kan samles op ved tavlen af læreren. (10-15 min)

LITTERATURLISTE

ARTIKLER

- **Hannestad, Adam:** Uran er igen et varmt emne I Grønland. Politiken, 27.04.2016 <https://politiken.dk/oekonomi/art5620143/Uran-er-igen-et-varmt-emne-i-Gr%C3%B8nland> – Sidst besøgt 30.05.2018
- **Juhl, Christian:** Danmark bliver uran-eksportør. Enhedslisten Silkeborg <http://www.enhedslisten-silkeborg.dk/dansk-politik/danmark-bliver-uran-eksportoer/> – Sidst besøgt 30.05.2018
- **Mølgaard, Noah:** Nultolerancen over for uran er ophævet. Sermitsiaq , 24.10.2013 <http://sermitsiaq.ag/node/160145> – Sidst besøgt 30.05.2018
- **Klarskov, Kristian:** Grønlandsk toppolitiker vil blæse på resultatet af en folkesafstemning. Politiken, 22.11.2014 <https://politiken.dk/udland/art5553737/Gr%C3%B8nlandsk-toppolitiker-vil-bl%C3%A6se-p%C3%A5-resultatet-af-en-folkeafstemning> – Sidst besøgt 30.05.2018
- **Lange, Lasse:** Grønlandsk uran-mine rykker nærmere. Altinget, 21.04.2016 <https://www.alinget.dk/energi/artikel/groenlandsk-uran-mine-rykker-naermere> – Sidst besøgt 30.05.2018
- **Olsvig, Sara:** Selvstyreloven udhules ved uran-aftaler. Inuit Ataqatigiit Folketingimi, 22.01.2016 <http://iafolketingimi.dk/da/formand-for-ia-selvstyreloven-udhules-ved-uran-aftaler/> – Sidst besøgt 30.05.2018
- **Ritzau:** Grønland optrapper strid om uran. Kristeligt Dagsblad, 08.01.2014 <https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/gr%C3%B8nland-optrapper-strid-om-uran> – Sidst besøgt 30.05.2018
- **Ritzau:** Regeringen vil undgå atomvåben med uran fra Grønland. KNR, 06.10.2015 <https://knr.gl/da/nyheder/regeringen-vil-undg%C3%A5-atomv%C3%A5ben-med-uran-fra-gr%C3%B8nland> – Sidst besøgt 30.05.2018
- **Ritzau:** S vil undersøge grønlandsk uraneksport grundigt. Fyens, 23.03.2013 <https://www.fyens.dk/erhverv/S-vil-undersoege-groenlandsk-uraneksport-grundigt/artikel/2269598> – Sidst besøgt 30.05.2018
- **Ritzau:** Disse partier forvalter magten I Grønland. Jyllands Posten, 05.03.2018 <https://jyllands-posten.dk/politik/ECE10380499/fakta-disse-partier-forvalter-magten-i-groenland/> – Sidst besøgt 30.05.2018

PDF'ER

- Loven om Grønlands Selvstyre <http://www.stm.dk/multimedia/selvstyreloven.pdf>
- Oversigt over sagsopmråder, der er overtaget af Grønlands hjemmestyre (I og II) henholdsvis Grønlands Selvstyre (III), Statsministeriet http://www.stm.dk/multimedia/Oversigt_sagsomr_der_241111.pdf
- Oversigt over Internationale forpligtelser vedr. Uran udvinding og eksport, Udenrigsministeriet <http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Raastof/DK/Oversigt%20internationale%20forpligtelser%20vedr%20uran%20udvinding%20og%20eksport.pdf>

- International Atomic Energy Agency: IAEA Incident and trafficking database (ITDB) <https://www.iaea.org/sites/default/files/17/12/itdb-factsheet-2017.pdf>
- Chemnitz Larsen, Aaja og Myrup, Mikkel: Vi kræver en folkeafstemning om udvinding af uran i Grønland. 11.02.2016 www.ecocouncil.dk/documents/andet/1932-160211-kronik-kvanefjeld/file

LINKS

- www.dagensgronland.dk – Sidst besøgt 30.05.2018
- Inuit Ataqatigiit <http://ia.gl/dk/> – Sidst besøgt 30.05.2018
- Den grønlandske selvstyreordning, Statsministeriet http://www.stm.dk/_a_2566.html
- Rigsfællesskabet, Statsministeriet http://www.stm.dk/_a_1602.html
- Landbrugsbedrifter fordelt efter distrikter. Konsulenttjenesten for Landbrug, Grønlands Statistik <http://www.stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&version=201207&sc=SA&subthemecode=o10&colcode=o> – Sidst besøgt 30.05.2018
- Ledighed i gennemsnit pr. Måned 2010-2014. Statistikbanken, Grønlands Statistik <http://www.stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&sc=AR&version=201603> – Sidst besøgt 30.05.2018
- Bruttonationalprodukt, årlig realvækst. Grønlands Statistik <http://www.stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&sc=NR&version=201701> – Sidst besøgt 30.05.2018
- Siumuts holdning til udvinding af uran (ved Jens-Erik Kirkegaard) <https://www.youtube.com/watch?v=uFrHLzrTed4> – Sidst besøgt 30.05.2018
- Rigsfællesskabets Historie – Nye krav om selvbestemmelse 6/6 <https://www.youtube.com/watch?v=EyNSr-cgZhl> – Sidst besøgt 30.05.2018
- Aleqa Hammond og Martin Breum – Den Sorte Diamant <https://www.youtube.com/watch?v=3UmLuqTQm9I&t=1836s> – Sidst besøgt 30.05.2018

BØGER

- Heywood, Andrew: Politics, 3. udgave, Palgrave Macmillan, 2007

PRODUCERET AF OPERATION DAGSVÆRK

- Dokumentet "Alle interessepakker"
- Dokumentet "Grønland og Danmarks politiske forhold"